

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Francišanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

ANTON SKALA, Maribor:

Nekaj značilnega...

(K izpremembi pravil UJU.)

Vsak v Udruženju organiziran učitelj v Sloveniji je imel v svojih rokah pravila UJU, ki jih je sprejela prva glavna skupščina v Zagrebu 9. septembra 1921 in jih je izdalo poverjeništvo Ljubljana v 1. zvezku Stanovske strokovne knjižnice.

V tej knjižici smo listali, kadar smo razpravljali, kaj je UJU, katere so nene naloge in kako, s katerimi sredstvi jih vrši. Člen za členom smo proučevali, da bi spoznali bistvo Udruženja, to je idejo, ki je gonilna sila vsake organizacije. Podčrtavali smo in se razvneli, kadar smo hoteli na osnovi pravih dognati, ali je UJU stanovska ali politična, ali je boli stanovska ali politična organizacija.

Razvoj šolstva skrb za narodno prosveto in napredek in ugled stanu so nam stavili mnogo vprašanj, ki jih je bilo treba rešiti. Reševali smo jih in bilo je mnogo uspehov. Kadar smo jih reševali objektivno in smo bili edini, so bili uspehi veliki in smo rasti z njimi. Toda, kadar smo hoteli reševati stanovsko strokovna vprašanja na osnovi pravih Udruženja smo se le izručili v debatah in uspehov navadno ni bilo, ali so bili minimalni. In mi nismo prastli, pričeli smo celo padati. Neuspehi na so se pričeli ponavljati — in tudi padame.

Nastalo je vprašanje: Kako je mogoče, da delo na osnovi pravih ni vselej rodilo uspehov in ne jačenja učiteljskih vrst, ampak večkrat celo neuspehe in mlačnost in razhajanje v naših vrstah?

Ali v pravih ni ideje, ki bi naš družila in dvigala, ali ni v njih natančno začrtane smeri našega stanovsko političnega dela? Nekateri so trdili, da je in so se sklicevali na § 2, omenjenih pravih UJU, drugi na niso našli v njih ne ideje in ne smeri. In razvnel se je boj med zastopniki § 2, pravih UJU iz leta 1921, in med iskalcii ideje in smeri. Boj je naraščal, od dneva do dneva se ostril, in ko se je že nabilala zmaga zdaj na to zdaj na ono stran, je izvedelo slovensko učitelstvo, da je »velika zmeta če kdo govori o členu 2, pravih UJU, iz leta 1921, ker ta pravila niso več veljavna. Danes so v veljavi pravila iz leta 1923.«

To je izvedelo slovensko učitelstvo v 6. številki »Učit. Tov.« z dne 11. februarja 1926. In ko je po treh letih izvedelo za prava pravila UJU, je obenem sprejelo okrožnico, da tudi ta pravila niso dobra, da je potrebna izprememba tudi teh pravih — Borci za pravila so ostrmeli.

Organizacija UJU ima obsežna pravila: velik del učitelstva ne naide v njih ne ideje, ne smeri dela, drugi del, ki se je na njihovi osnovi boril na sredi boja izve, da ona pravila niso pravila in ta pravila, ki so pravila, nimajo točno stilizirane smeri in so potrebna izpremembe. Glej članek v »Učit. Tov.« šte. 10, z dne 11. marca 1926.

Ali niso ta dejstva nekaj zelo značilnega za organizacijo, kakor je Udruženje jugoslovenskega učitelstva. Ako je tako nam je marsikaj razumljivo, češar dosedaj nismo mogli razumeti in razložiti smo značevali z glavo.

Pa čitamo okrožnico in sedaj veljavna pravila UJU v 6. številki »Učit. Tov.« t. l., ki jih je treba izpremeniti. Zanimajo nas izvedeti, kaj se naj izpremeni v pravih, predvsem na spoznati po posameznih členih pravih ideologijo Udruženja in smer stanovsko političnega dela.

Čitamo — in glej čudo v sedaj veljavnih pravih ne najdemo ne ideje, ne smeri dela. Vsa pravila Udruženja so le radi urave. Nj glavno, kaj nas uedinjuje, dela velike in nam pridobiva ugled, tudi ne, kako naj dvigamo šolstvo, narodno prosveto inštan, glavno je, koli-

ko odborov naj je, in koliko članov v teh odborih in kdo in kako se naj volijo. Pričakovali bi, da želi vodstvo Udruženja, ki je razposlalo na vsa društva vprašanja glede na izpremembo pravih, popraviti to nerazumljivo pomanjkljivost in izpremeniti dosedanja le upravna pravila v idejna, toda tudi ta vprašanja so stavljena le radi izbolišanja ustroja in urave.

In vendar pri nas še ni s šolskim zakonom končno veljavno urejena prosvetna uprava in je razumljivo, da se bosta morala ustroj in uprava Udruženja prilagoditi ustroju in uravi prosvete. Kazalo bi torej izpremembo ustroja in urave Udruženja do tedaj počakati in bi se odredile nekatere dopolnitve ali izbolišanja le tam, kjer so nujno potrebna, n. št. z ustanovitvijo intermih strokovnih tainištev v nekaterih oblastih.

Neobhodno pa je potrebno in je bilo potrebno že, ko so se sestavljala prva pravila Udruženja, da se s pravili ustvari idejno silna organizacija in se v njih začrta jasna določna smer stanovske politike jugoslovenskega učitelstva. To je, kar je treba sedaj v pravih izpremeniti in nič drugega.

Ali je za državno organizacijo kakor hoče biti in je UJU, ki se ne more in ne sme primerjati s kakim klubom ali zvezo krajevnega, strankarskega ali separatističnega značaja, dovoli da pravi člen 1, je: Učitelstvo kraljevine SHS se organizuje v edinstveno društvo UJU?

Ali je dovoli, da pravi člen 2: Cili Udruženja je, da z združeno silo vseh učiteljev kraljevine SHS deluje na napredek osnovnega šolstva in narodne prosvete, utriuje duhovno edinstvo vseh delov našega naroda in ščiti moralne in materialne interese učitelstva?

To je tako malo, da ni skoraj nič. Kdo se naj navduši za to ideologijo, koga naj podžre v boj, ki naj vodi do uspehov za šolstvo narod in stan?

Zato pa naj zahtevajo društva, da se o v okrožnici stavljenih vprašanj glede na reorganizacijo urave Udruženja, ker so se preuranjena letos ne razpravljajo razpravljajo naj se pa o izpremembi člena 1, in 2, pravih UJU.

V ta namen si dovolim staviti sledeči predlog: Člena 1, in 2, pravih UJU se naj izpremenita sledeče:

Člen 1

Učiteljska društva kraljevine SHS se organizujejo v eno politično neodvisno stanovsko organizacijo UJU s sedežem v Beogradu. V zmislu teh pravih se smatra za Učiteljsko društvo samo tako društvo, ki dela v duhu teh pravih.

Člen 2.

Namen Udruženja je:

a) uediniti vse jugoslovensko učitelstvo na osnovi politične in verske svobode;

b) sodelovati na napredku šolstva na priznanih sodobnih vzgojnih, učnih in upravnih načelih;

c) skrbeti za kulturni in socialni napredek naroda na osnovi enakopravnosti, socialne pravičnosti in demokratizma;

d) pospeševati in utrievati duhovno edinstvo vseh delov našega naroda;

e) ščiti državlanske pravice in zastopati moralne materialne in pravne interese učitelstva;

f) dvigati stanovsko moralo, zavest in disciplino članstva na osnovi stanovske liubezni in dolžnosti.

K izpremembi pravil UJU.

(Predlog Mariborskega učiteljskega društva z dne 21. aprila 1926.)

Oblastna strokovna tainišstva.

1. Na točko 1., 2., 3. in 6. okrožnice z dne 8. februarja 1926 predlagamo, da sedama sestava organizacije ne poverjeništvih ostane, dokler se prosvetna uprava z zakonom ne uredi. Kadar pa se bo poverjeništvo Ljubljana razoustilo, je postopati po poglavju XVIII., člen 77. poslovnika UJU poverjeništvu Ljubljana z dne 4. septembra 1922.

Potrebno pa je že sedaj in dokler se uravha prosveta na oblastih da se za vsako, in le kjer to ni potrebno, za več oblasti ustanove strokovna tainišstva UJU. Ta strokovna tainišstva naj sestojijo iz dveh članov poverjenikovega namestnika za dotično oblast in strokovnega tamika ki upravlja po se v svojem oblastnem področju v zmislu poslovnika nadležnega poverjeništvu. V mariborski oblasti v zmislu § 71. poslovnika poverjeništvu Ljubljana. Poverjenikov namestnik zastopa poverjenika v svoji oblasti, podpisuje s strokovnim tainikom vse spise in v razporedu imenik vseh članov hrani spise in je odgovoren za pravočasno izvršitev spisov. Strokovni tamik oskrbuje vse pisarniške posle, sestavlja poročila za poverjeništvo in zastopa poverjenikovega namestnika, kadar je ta odsoten.

Služateli višje pedagoške šole.

2. K točki 5.: Služateli višje pedagoške šole ne morejo biti člani učiteljskega društva v onem kraju, kjer začasno študirajo ker oni niso več učitelji, vršilci službe, ki edini morejo biti polnomočni člani krajevnih učiteljskih društev, ampak so le diaki višje pedagoške šole in kot taki na popolnoma drugem stanovskem, materialnem in pravem položaju. Kot taki imajo lahko svoje posebno društvo v kraju kjer študirajo, ki lahko postane član UJU po izpremenjenem členu 1, pravih UJU, glej točko 4. zapisnika.

Borba bugarskega učitelstva.

Iz Bugarske stižu vesti o naporni borbi, koju vodi učitelstvo. Ono ističe izvesne zahteve i nikako ne popušta.

Stvar je u ovome. U zakonu o narodnoj prosveti postoji član 70, koji je učiteljima pričeno mnogo iada i nevolje. On je negacija stabilizeta učiteljske službe. Omogućava vlasnicima da naibezobzirno postupaju sa učiteljima. Čija se politička ubedenja ne slažu sa njihovim: premeštaju ih iz jednog mesta u drugo na način štetan i u takvo vreme, kako će žrtve naiće osetiti. Ali to se još može i podneti donekle. Radi se nešto gore: otpuštaju ih iz službe i ostavljaju na ulici.

Broj otpuštenih iz službe je ogroman. On postaje još veći, kad se uračunaju nastradali na jedan ili drugi način. Sve se to čini na osnovu famoznog čl. 70.

Bugarski učitelji trpe i od jednog drugog zla. Stupci njihovog organa »Soznanie« (svest) ispunjeni su žaljenjem na mizeriju, materialnu bedu. Njihove su plate male. Naročito su se mnogo smanile u odnosu prema skupoci života.

Član 70. i bednost naprade izazvali su komešanja u redovima bugarskog učitelstva.

Pokret da se izade iz nesnošive situacije, koju su prouzrokovali te dve stvari, osobito prva, stalno se širio. Taku su se iskristalisali tri zahtevi učitelstva: ukinuće člana 70, realna plata koja bi se menjala prema poskupljivanju ili pojeftinijavanju života i ustanovljenje disciplinarnih sudova, koji bi jedini bili nadležni da razmatraju krivice učitelja i donose odluke po njima. Ali ipak težiste borbe je u ukinuću spomenutog člana.

Bugarski su učitelji vrlo borbeni i vzdržljivi. Uz to imaju organizaciju (Bugarski Učiteljski Savez), koja broji 12.000 članova. Ova počiva na sindikalnoj bazi, te omogućava kompaktnost u redovna v složno istupanje.

Sa učiteljstvom solidarisalisu se i ostali profesionalni Savezi.

Narodni poslanik G. Penče stavio je predlog narodnoj skupštini da se ukinu član 70. Širom cele zemlje drže se učiteljski zborovi, sa kojih se utiče na narodne poslanike da prihvate učinjeni predlog i da se povrate na službu svi otpušteni.

S.

Drugi pedagoški teden v Mariboru.

Pedagoški krožek v Mariboru je priredil v dneh od 11. do 18. aprila t. l. drugi pedagoški teden, ki je v vsakem oziru nad vse silajno uspel. Donoldna in popoldne se je vršil v deški meščanski šoli rokotvorni tečaj za učitelstvo, zvečer pa so bila poljudna predavanja za širšo publiko v veliki kazinski dvorani.

Rokotvornega tečaja se je udeležilo 30 tovarišev in 7 tovarišic iz vseh sredov mariborske oblasti. Tečaj je vodil

na tem polju znani strokovniak, ravnatelj deške meščanske šole, gos. Drag. Humeč, ki je tudi to pot pokazal svojo mojstrsko praktičnost. Pod njegovim spretnim vodstvom smo rezali, vezali in »prešali« zvezke od najprostejše oblike do tčnih beležnic lepili in opremiali raznovrstne stenske slike, izdelovali barvast napir, sestavljali mane in aktove, vezali knjige obdelovali glino, kakor v 1. razredu pa tudi modelirali kot

na višji stopni, izdelovali smo reliefe in papirno maso. Vrh tega na nam je še podal mnogo praktičnih mišljajev za rokotvorni pouk, n. pr. kako naj učenci sami izdelujejo razno orodje pripravljajo lenila i dr.

Pedagoškemu krožku, posebej pa še njegovemu agilnemu predsedniku gosp.

RADOSLAV KNAFLIČ:

Proglas-Deklaracija.

(Dalje.)

Nazlašati v ti zadevi kvarnost, se mi zdi tako kakor če bi kdo trdil: Proč z imenovanji potom razpisov, ker so škodljiva (koristijo namreč samo enemu prošilcu, a vsem ostalim škodujejo)! Ker proglas v svojem sedanjem slogu kvarnosti ne označuje natančneje, ustvarja v našem poimovanju zmedo in mnogovrstnost umevanja zato ga je treba ali temeljito prezložiti ali na odkloniti.

Člen XI. naglašja najširšo duhovno svobodo, ki jo na točka 2. člena II. in določbe členov VII. (prelomiti z izročili) IX. (v politiki izpostavljeni) in X. (sodelovanje pri nameščanju) močno omejuje oziroma jo uklinja. Koncem člena X. se je pripetila pisatelju velika zmota jezikovnega zloga (lapsus linguae) s trditvijo "... da izgladi pot za vstop vsem stanovskim tovarišem, ki z nami gojijo iste stanovske ideale." Očividno bi bilo tu na mestu sledeče besedilo: "... da izgladi pot za vstop tudi vsem onim stanovskim tovarišem, ki ne goje z nami iste stanovske ideale, ampak imajo svoje lastne ideje." Saj je že izrečen v istimi ideali.

Politika je utemeljena v prirojenem lastnem jazu.

Ne samo države, narodi, pokrajine, oblasti, mesta, trgi, občine, vasi ne zasledujejo svoje življenske politike, temveč tudi vsako bitje (ens). Način kako sam sebe ohraniti, vzdržavati, okoristiti, razmnožiti, je zapisan globoko v lastnem jazu (egoizem) — v politiki samega sebe. Človek se trudi neprenehoma, si življenje izboljšati, si pomnožiti imetje ter ga nezmanišanega zapustiti svojim dedičem itd. Ako bi se politiki lastnega jaza ne postavljale na pot nobene ovire in težkoče, bi se nam gotovo vsem najboljše godilo. Vsako bitje na zemlji se ravna tako, da služi to ravnanje stremljenju njegovega jaza. Tudi naš stan, vsota mnogo tisoč bitij zasleduje družabno in stanovsko politiko svojega jaza — potom organizacije UJU. Iz te prirojenosti sledi zaključek, da se naš stan ne more in ne sme razpolitičiti, sicer bi postal neko posebno (separatistično) mrtvilo v narodu in državi, temveč on si mora svojo prirojeno stremljenje po izboljšanju in napredku tako prikriti, da v svoji družabni in stanovski politiki ne bode zagazil v navzkrižje z drugimi

prof. Gustavu Šilihu moramo biti hvaležni za trud in požrtvovalnost, ki ga je imel s prireditvijo II. pedagoškega tedna. S ponosom pa že lahko sedaj gleda na uspehe svojega v sedanjih razmerah tako težavnega delovanja.

Fr. H. ...šek.

stanovi in da se bodo njegove koristi krile s koristjo naroda in države. Tudi iz stališča prirojenega lastnega jaza torej razpolitičenje šolstva v obče ni mogoče.

Naslov proglasa nam napoveduje, da nam hoče dati navodila »o bistvu nalogah in smeri naše stanovske politike«. Z vsebino nekotih svojih členov pa nas zaveja v globoko temo razpolitičenja.

Ostala vsebina proglasa. 1. Vso vsebino proglasa je treba oti iz dušilive preslice tuik. Izraz ideina kriza, programatično, interes, a priori, socialen, realen, idealen, režim, suprema lex, unifikacija, depolitizacija, konjunktura, konsekvence itd. se morajo, kjer le more, zamenjati z našimi, in sicer zato, ker ustvarjajo težkoče in ovire za pravo poimovanje in razumevanje pri onem največjem delu učitelstva, ki se z latinskimi jezikom ni nikdar ali pa le pomankljivo bavil.

2. Glavni pomen je treba v jezikovnem zlogu polagati v glagole ne pa v samostalnike. To ustreza duhu slovanskih jezikov. Ta proglas ni povsod sestavljen v tem duhu, temveč nosi v sebi zlog tujih jezikov, zlasti nemškega, ki ima bogastvo izrazov v samostalnikih, kar ga dela mnogokrat nezamislivega. Slabe posledice niso izostale, na vseh koncih in krajih sili na dan zmota, nerazumevanje in celo prepričanje. Proglas je pravo izoboljšanje, vrženo v našo organizacijo iz Mežiške doline v obliki starogrških Danaidovih darov, o kojih je nastal rek: Bojim se Danaidov nosečih darove! (Timeo Danaos, dona ferentes!). Zdi se mi, da nam je Zeus iz Mežiške doline ustvaril iz naše organizacije krasno devico Pandoro, ki jo podaril skrivnostno posodico proglasa. Predsedniki nekotih učiteljskih društev Mariborske oblasti so se v lepo tuiko zaljubili, odrekli so ji iz radovednosti posodo glei, namah je izletelo iz nje v seil širera sosveta med nas vsakovrstno zlo, kakršnega doslej nismo poznali v naši organizaciji. Pandorina posoda je odprta, poidimo gledat vsi v neno temno globino, da si z njenim proučevanjem in »z uma svetlim mečem« pridobimo večjo zrelost in da si z izboljšano stanovsko politiko ustvarimo boljšo prihodnost!

(Dalje prihodnjič.)

MIRKO VAUDA:

Proučujmo vprašanja podeželskega šolstva in učiteljstva.

(Dalje.)

Za idejo delovne šole predstavlja v naši agrarni državi prvo, najboljšo in najpotrebnejšo torišče in oporišče brezdvomno podeželske šole. To spoznajmo, ko prodre v vseh merodajnih, interesiranih in tangiranih krogih, ie naravnost praz, preko katerega mora stopati v naši državi vsaka šolska reforma.

V Rusiji snuje ženijalni pedagog Blonski industrijsko proizvodno šolo. Vse učno delo v produktivni šoli naj se razvija, naj se rekrutira iz faktičnih produktivnih razmer šolskega okoliša. Jugoslovensko podeželsko učiteljstvo potemtakem čaka in zove v prvi vrsti pripravljanje na preobnovo naše šole v kmetijsko-produktivno šolo. V njej bomo — kakor v vsaki produktivni šoli obravnavali to, kar v posameznih časovnih dobah posebno izrazito stoji pred nas in to bo torej ono, »kar vzbuja v nas največje zanimanje in nam donaja največje gospodarske in pedagoške koristi«, kakor pravi Kölling v svoji knjigi »Die Landschule als Arbeits- und Produktionsschule.«

Živimo v vojni dobi. Ta vojni doba nam pač res več ne vsiljuje v ro-

ke morilnega orožja, a izziva in obremenjuje nas z ultimati druge vrste. Te ultimati nam namreč staviš otežkočene gospodarske, razdrapanne socialne in propadajoče pravstvene razmere. In to je doba one velike borbe, ki zahteva vsestransko pripravljene borce, ki zahteva od vsakega posameznika res pravega in celoga človeka. Res, da je to le prehodna doba, a njeno daljše ali krajše trajanje bode nakovalo večje ali manjše število kandidatov — žrtev teh vojni razmer. Mislim reči: Šola mora postati ona vojašnica, iz koje bodo izhajali junaki — borci: gospodarsko prosvetljeni, socialno uvideni ter pravstveno neomahljivi naraščalniki, kateri edino bodo prekosili te temni dobi preštevilih kriz naredili trajni konec. Torej zopet šola, in sicer mestna in podeželska, oziroma pravilnejše: podeželska in mestna šola!

Omenjam obe šoli posebej, kajti gospodarske, socialne in pravstvene razmere po deželi niso po vsem enake z mestnimi, vsled česar bo nam podeželskim tovarišem potrebno proučevati te razmere posebej za se ter le na podlagi uspehov

tega proučevanja reševati vprašanja podeželskega šolstva. Zagrabiti pa moramo vse podeželsko stanje in bitje, torej ves podeželski problem v celoti njegovi širini in globini!

Živimo nadalje v onj dobi, v kateri se ustvarja za naše šolstvo odločilni, smrt ali vstajenje proročilo in udeistviloči evangelij, namreč — novi šolski zakon. Tudi glede šolskega zakona, kakor sploh glede sličnih šolozadevnih odredb je bila podeželska šola prezvesti odtisek mestne šole. Kakor nam kaže svetovna pedagoška literatura, obstaja skoraj v vseh državah smoteno in energično stremljenje po dosegi posebnih podeželsko-učnih načrtih in nekatere države celo že razpolagajo s takimi podeželskimi učnimi načrti. Imenujem Avstrijo. Avstrija je pač v glavnem industrijsko-obrtna država. Industrijsko-obrtni interesi in razmere po deželi se tamkaj gotovo da boljše složiti z mestnimi interesi in razmerami, saj so mesta vendar po večini tudi istočasna, če ne celo poglavitna industrijsko-obrtna središča. Zato bi ondi v tem slučaju obe, mestna in podeželska šola, še precej lahko izhajali z istimi učnimi načrti, vsekakor pa mnogo lažje, kakor v naši izrazito kmetijski državi, kjer so življenske razmere in zahteve na deželi popolnoma drugačne od onih v mestih. Rabimo torej posebej mestne in

Prirodopisne zbirke.

(Dalje.)

V zbirki bodi zastopana vsaka vrsta z velikim številom primerkov ne samo zaradi event. zamenjave za druge vrste, ampak tudi zato, ker je pravilna znanstvena ocena vrste nemogoča na podlagi samo enega ali samo par primerov.

3. Določanje zbranega gradiva.

Za naše kraje ni nobene take knjige, ki bi jo bilo mogoče priporočiti začetniku »Tvorinica učil« je vsem interesantom drage volje na razpolago in bo brezplačno dajala pojasnila in določala v pregled poslani material. Na prikladnejše se taki objekti pošiljajo kot »vzorec« (do 300 g teže); če je v škafli mnogo »boljšega« gradiva, naj se pošiljka priporoči.

»Snakneperlein« — F. J. Schmidt je napisal že leta 1847. knjižico »Systematisches Verzeichnis der in der Provinz Krain vorkommenden Land- und Süßwasserkonchylien mit Angabe der Fundorte. Der studierenden Jugend in Krain in Liebe gewidmet«. Leta 1858, je izdal Hauffen nekoliko popolnejši seznam kranjskih mehkužcev (II. Jahresh. Ver. Krain, Landermus.) Leta 1908, je obelodanil dr. Cv. Sajovic seznam kranjskih mehkužcev na podlagi Rabičeve zbirke (Izvestia Muz., družtva); žalibog so slike na tabeli, ki je dodana temu seznamu, zelo slabe.

Dosedanja navodila zadoščajo za najprimitivnejši začetek, v nadaljevanju pa nameravamo prinesiti izčrnejše nasvete. Uredništvo te rubrike bo tudi rado v skrajni odgovorilo na vprašanja za tozadevna pojasnila. (Dalje prih.)

Za našo pedagoško knjižnico.

Zopet poziv! Za centralno knjižnico UJU povereništvo Ljubljana je zelo velike važnosti knjiga: »Die neuen Gesetze und Verordnungen auf dem Gebiete der Volksschule«. Ta je izhajala v zvezkih in nam manjkalo od 2. do 13., 14. in od 20. zvezka dalje. Tudi posamezni zvezki bi nam dobro došli.

»Vrtca« manjkalo letniki I. do VII., VIII., XX., XXII. in od XXV. dalje.

Tov. gosna Salaba-Vranjek je darovala knjižnici 45 knjig, in sicer 18 šolskih, 13 pedagoških ter 14 raznih drugih knjig.

Iskrena hvala!

—knjiž. Učiteljska tiskarna je darovala knjižnici vse knjige, ki so izšle v njeni zbirki in jih knjižnica ni imela, vsega skupaj 70 knjig, in sicer 17 prirovnih, dramatskih in pesnitev, 49 mladinskih in 4 zbirke pesmi.

Z ozirom na velikodušni dar Učiteljske tiskarne naši knjižnici priporočam vsem tovarišem in tovarišicam, da si nabavljajo vse knjige zvezke in tiskovine pri isti.

posebej podeželske učne načrte. Razen učnih načrtov pa so še številna druga poglavja, ki v šolskem zakonu ter v šolskih odredbah sploh zahtevajo ločenje z ozirom na podeželsko in mestno šolstvo.

Izmed takih, ločenja potrebnih poglavlj naj omenim le še eno, a to vehementnega uvaževanja potrebno poglavje, ki sega naravnost v nas, v naše celotno bitje in življenje. Je to poglavje v učiteljstvu samem. Vsi smo si v svesti, »da smo v delovno-pravnem oziru homogeni masa.« Smo učiteljstvo z isto izobrazbo, z istim službenimi dolžnostmi, vendar s prevelikimi diferencami pri plačji (mislim tu na mlajše učiteljstvo!), vendar z neenako priznanimi drag. dokladami (mislim tu na poročene učiteljce!) Mislimo dalje na dražinske razrede. Na eni strani podeželski učitelji: z morda 80 ali še več učenci v razredu, s slabim šolskim obiskom, s šolskimi oprostitvami, z omarico maloštevilnih učil, z učenci malodane brez šolskih potrebščin, s šolsko naklonjenimi starši in morda celo krajnim šolskimi sveti, no in z milostno dobljenim stanovanjem v temni, zaduhli sobici tuje — šole in učiteljstvo zanjčrnočeva gospodarja, morda s do silni porcionirano gostilniško ali tudi no milosti doseženo privatno hrano — brez družbe, brez pripomočkov za nadaljno izobraževanje in morda celo brez izdatne opore in podpore pri šolskih oblatih itd. (Dalje prih.)

—knjiž. Hrvatski pedagoško - književni zbor je poslal knjižnici 48 knjig in sicer 22 mladinskih, 12 pedagoških in 8 raznih drugih knjig, izmed katerih so posebno pedagoške zelo dobre.

—knjiž. Tovarišica L. je darovala VII. zvezek Knezove knjižnice.

Vsem darovalcem iskrena hvala!

Pozivam pa vse tovarišice, da sledijo vzorcu že navedenih darovalcev in pregledajo svoje knjižnice; morda naidejo kaj zase nepotrebnega, kar bi pa morlo biti za knjižnico velikega pomena. Knjižničar.

Učiteljski pevski zbor.

—pev. Na občnem zboru izvoljeni odbor pevskega zbora se je na svoji seji dne 24. t. m. konstituiral sledeče: Načelnik g. Bajuk Marko; tajnik tov. Zupančič Drago; blaginik tov. Sežun Andro; arhivar tovarišica Dekleva Nina; rediteljica tov. Rak Zora; reditelj tov. Dermeli Mirko. Kot namestniki pa: tov. Jurko Vilko za načelnika; tovarišica Golob Adela za tajnika; tovarišica Rak Zora za blaginika; tov. Grčar Tit za arhivara; tov. Primožič Ivan za reditelja; tovarišica Cepuder Ljuba za rediteljico. Vse dopise naslavljajte definitivno samo na tajnika: Zupančič Drago, Ljubljana, Cesta na Rožnik 5.

—pev. Prihodnji tečaj so be vršil po sklepu odbora začetkom junija t. l. Natančneje objavimo pravočasno. — Zupančič.

Splošne vesti.

— Intervencija UJU pri novem ministru prosvete proti premestitvam, ki jih je izvršil bivši minister St. Radič. Pretečeni teden je sprejel minister prosvete g. Miša Trifunović deputacijo Izvršnega Odbora UJU v zadevi premestitev na Hrvatskem in drugje. Gosp. minister je priznal škodo, ki jo trpi šolstvo zaradi partizanskega premeščanja in preganjanja učiteljstva. Obljubil je, da takoj ustavi vse še ne izvršene premestitve. V prvi vrsti hoče popraviti vse slučaje, v katerih so zaradi partizanske premestitve ločeni učitelji od svojih družin. Oziral se bo pri nadaljnjih ukrepih, da ne bo šola preveč trpela med šolskim letom. Končno je izjavil: Delovati hočemo vse dogovorno in priateljsko tako, kakor nam to nalaga dolžnost po državnih zakonih in to najboljše konvenira interesom našega naroda.

— Povereništvo UJU — Ljubljana je obnovilo svoj protest in vlogo, ki jo je napravilo svoječasno potom Glavnega Odbora UJU na ministrstvo g. St. Radiča v zadevi reaktiviranja sreskega šolskega nadzornika Matka, ker še nima polne službene dobe in ker je bil mokoien z nepravilno položaja. — V drugih slučajih povereništvo ni moglo intervenirati, ker okrajna učiteljska društva, oziroma prizadeti člani

na višji stopni, izdelovali smo reliefe in papirno maso. Vrh tega na nam je še podal mnogo praktičnih mišljev za rokotvorni pouk, n. pr. kako naj učenci sami izdelujejo razno orodje pripravljajo lenila i dr.

Pedagoškemu krožku, posebej pa še njegovemu agilnemu predsedniku gosp.

RADOSLAV KNAFLIČ:

Proglas-Deklaracija.

(Dalje.)

Nazlašati v ti zadevi kvarnost, se mi zdi tako kakor če bi kdo trdil: Proč z imenovanji potom razpisov, ker so škodljiva (koristijo namreč samo enemu prošilcu, a vsem ostalim škodujejo)! Ker proglas v svojem sedanjem slogu kvarnosti ne označuje natančneje, ustvarja v našem poimovanju zmedo in mnogovrstnost umevanja zato ga je treba ali temeljito prezložiti ali na odkloniti.

Člen XI. naglašja najširšo duhovno svobodo, ki jo na točka 2. člena II. in določbe členov VII. (prelomiti z izročili) IX. (v politiki izpostavljeni) in X. (sodelovanje pri nameščanju) močno omejuje oziroma jo uklinja. Koncem člena X. se je pripetila pisatelju velika zmota jezikovnega zloga (lapsus linguae) s trditvijo „... da izgladi pot za vstop vsem stanovskim tovarišem, ki z nami gojijo iste stanovske ideale.“ Očividno bi bilo tu na mestu sledeče besedilo: „... da izgladi pot za vstop tudi vsem onim stanovskim tovarišem, ki ne goje z nami iste stanovske ideale, ampak imajo svoje lastne ideje.“

Politika je utemeljena v prirojenem lastnem „jazu“.

Ne samo države, narodi, pokrajine, oblasti, mesta, trgi, občine, vasi ne zasledujejo svoje življenske politike, temveč tudi vsako bitje (ens). Način kako sam sebe ohraniti, vzdržavati, okoristiti, razmnožiti, je zapisan globoko v lastnem jazu (egoizem) — v politiki samega sebe. Človek se trudi neprenehoma, si življenje izboljšati, si pomnožiti imetje ter ga nezmanišanega zapustiti svojim dedičem itd. Ako bi se politiki lastnega „jaza“ ne postavljale na pot nobene ovire in težkoče, bi se nam gotovo vsem najboljše godilo. Vsako bitje na zemlji se ravna tako, da služi to ravnanje stremljenju njegovega „jaza“. Tudi naš stan, vsota mnogo tisoč bitij zasleduje družabno in stanovsko politiko svojega „jaza“ potom organizacije UJU. Iz te prirojenosti sledi zaključek, da se naš stan ne more in ne sme razpolitičiti, sicer bi postal neko posebno (separatistično) mrtvilo v narodu in državi, temveč on si mora svojo prirojeno stremljenje po izboljšanju in napredku tako prikriti, da v svoji družabni in stanovski politiki ne bode zagazil v navzkrižje z drugimi

prof. Gustavu Šilihu moramo biti hvaležni za trud in požrtvovalnost, ki ga je imel s prireditvijo II. pedagoškega tedna. S ponosom pa že lahko sedaj gleda na uspehe svojega v sedanjih razmerah tako težavnega delovanja.

Fr. H. ...šek.

stanovi in da se bodo njegove koristi krile s koristjo naroda in države. Tudi z stališča prirojenega lastnega „jaza“ torej razpolitičenje šolstva v obče ni mogoče.

Naslov proglasa nam napoveduje, da nam hoče dati navodila „o bistvu nalogah in smeri naše stanovske politike“. Z vsebino nekotih svojih členov pa nas zaveja v globoko temo razpolitičenja.

Ostala vsebina proglasa. 1. Vso vsebino proglasa je treba oti iz dušilive preslice tuik. Izraz ideina kriza, programatično, interes, a priori, socialen, realen, idealen, režim, suprema lex, unifikacija, depolitizacija, konjunktura, konsekvence itd. se morajo, kjer le more, zamenjati z našimi, in sicer zato, ker ustvarjajo težkoče in ovire za pravo poimovanje in razumevanje pri onem največjem delu učitelstva, ki se z latinskimi jezikom ni nikdar ali pa le pomani-kljivo bavil.

2. Glavni pomen je treba v jeziku-vem zlogu polagati v glagole ne pa v samostalnike. To ustreza duhu slovan-skih jezikov. Ta proglas ni povsod se-stavljen v tem duhu, temveč nosi v sebi zlog tujih jezikov, zlasti nemškega, ki ima bogastvo izrazov v samostalnikih, kar ga dela mnogokrat nezamislivega. Slabe posledice niso izostale, na vseh koncih in krajih sili na dan zmota, ne-razumevanja in celo preprič. Proglas je pravo izoboljšanje, vrženo v našo organizacijo iz Mežiške doline v obliki starogrških Danaidovih darov, o kojih je nastal rek: Bojim se Danaidov nosečih darove! („Timeo Danaos, dona feren-tes“). Zdi se mi, da nam je Zeus iz Me-žiške doline ustvaril iz naše organiza-cije krasno devico Pandoro, ki jo po-daril skrivnostno posodico proglasa. Predsedniki nekotih učiteljskih društev Mariborske oblasti so se v lepo tuiko zaljubili, odšli so iz radovednosti po-sodo glei, namah je izletelo iz nje v seil širera sosveta med nas vsakovrstno zlo, kakršnega doslej nismo poznali v naši organizaciji. Pandorina posoda je odprta, poidimo gledat vsi v neno tem-no globino, da si z njenim proučevanjem in „z uma svitlim mečem“ pridobimo večjo zrelost in da si z izboljšano sta-novsko politiko ustvarimo boljšo prihod-nost!

(Dalje prihodnjič.)

MIRKO VAUDA:

Proučujmo vprašanja podeželskega šolstva in učiteljstva.

(Dalje.)

Za idejo delovne šole predstavlja v naši agrarni državi prvo, najboljšo in najpotrebnejše torišče in oporišče brezdvomno podeželske šole. To spoznajmo, ko prodre v vseh merodajnih, interesiranih in tangiranih krogih, ie naravnost praz, preko katere mora stopati v naši državi vsaka šolska reforma.

V Rusiji snuje ženijalni pedagog Blonski industrijsko proizvodno šolo. Vse učno delo v produktivni šoli naj se razvija, naj se rekrutira iz faktičnih produktivnih razmer šolskega okoliša. Jugoslovensko podeželsko učiteljstvo potemtakem čaka in zove v prvi vrsti pripravljanje na preobnovo naše šole v kmetijsko-produktivno šolo. V njej bomo — kakor v vsaki produktivni šoli obravnavali to, kar v posameznih časovnih do-bah posebno izrazito stoji pred nas in to bo torej ono, »kar vzbuja v nas največje zanimanje in nam donaja največje gospodarske in pedagoške koristi«, kakor pravi Kölling v svoji knjigi »Die Landschule als Arbeits- und Produktionsschule.«

Živimo v vojni dobi. Ta vojni doba nam pač res več ne vsiljuje v ro-

ke morilnega orožja, a izziva in obremeni nas z ultimati druge vrste. Te ultimate nam namreč staviš otežkočene gospodarske, razdrapanne socialne in propadajoče pravstvene razmere. In to je doba one velike borbe, ki zahteva vsestransko pripravljene borce, ki zahteva od vsakega posameznika res pravega in celoga človeka. Res, da je to le prehodna doba, a njeno daljše ali krajše trajanje bode nakovalo večje ali manjše šte-vilo kandidatov — žrtev teh vojni razmer. Mislim reči: Šola mora postati ona vojašnica, iz koje bodo izhajali junaki — borci: gospodar-sko prosvetljeni, socialno uvideni ter pravstveno neomahljivi naraščalniki, ka-teri edino bodo prekosili te temni dobi preštevanih kriz naredili trajni konec. Torej zopet šola, in sicer mestna in po-deželska, oziroma pravilnejše: podeželska in mestna šola!

Omenjam obe šoli posebej, kajti go-spodarske, socialne in pravstvene raz-mere po deželi niso po vsem ena-ke z mestnimi, vsled česar bo nam podeželskim tovarišem potrebno proučevati te razmere posebej za se ter le na podlagi uspehov

tega proučevanja reševati vprašanja podeželskega šolstva. Zagrabiti pa moramo vse podeželsko stanje in bitje, torej ves podeželski problem v celoti njegovi širini in globini!

Živimo nadalje v onj dobi, v kateri se ustvarja za naše šolstvo odločilni, smrt ali vstajenje proro-kuišči in udeistvuioči evan-geliji, namreč — novi šolski zakon. Tudi glede šolskega zakona, kakor sploh glede sličnih šolozadev-nih odredb je bila podežel-ska šola prezvesti odtisek mestne šole. Kakor nam kaže sve-tovna pedagoška literatura, obsto-a sko-rai v vseh državah smoteno in ener-gično stremljenje po dosegi posebnih podeželsko-učnih načrtih in nekatere države celo že razpolagajo s takimi podeželskimi učnimi načrti. Ime-nujem Avstrijo. Avstrija je pač v glav-nem industrijsko-obrtna država. Indu-strijsko-obrtni interesi in razmere po-dežel se tamkaj gotovo da n boljše složiti z mestnimi interesi in razme-rami, saj so mesta vendar po večini tudi istočasna, če ne celo poglavitna indu-strijsko-obrtna središča. Zato bi ondi v tem slučaju obe, mestna in podeželska šola, še precej lahko izhajali z istimi učnimi načrti, vsek-a kor pa mnogo lažje, kakor v na-ši izrazito kmetijski državi, kjer so življenske razmere in zahteve na deželi popol-noma drugačne od onih v me-stih. Rabimo torej posebej meštne in

Prirodopisne zbirke.

(Dalje.)

V zbirki bodi zastopana vsaka vrsta z velikim številom primerkov ne samo zaradi event. zamenjave za druge vrste, ampak tudi zato, ker je pravilna znanstvena ocena vrste nemogoča na podlagi samo enega ali samo nar primerov.

3. Določanje zbranega gradiva.

Za naše kraje ni nobene take knjige, ki bi jo bilo mogoče priporočiti začet-niku »Tvorinica učil« ie vsem interesen-tom drage volje na razpolago in bo brezplačno dajala poasla in določala v pregled poslani material. Na priklad-nejše se taki objekti pošiljajo kot »vzo-rec (do 300 g teže); če je v škati mnogo »boljšega« gradiva, naj se pošiljka priporoči.

»Snakneperlein« — F. J. Schmidt je napisal že leta 1847. knjižico »Systematisches Verzeichnis der in der Provinz Krain vorkommenden Land- und Süßwasserkonchylien mit Angabe der Fundorte. Der studierenden Jugend in Krain in Liebe gewidmet«. Leta 1858, je izdal Hauffen nekoliko popolnejši seznam kranjskih mehkužcev (II. Jahresh. Ver. Krain, Landermus.) Leta 1908, je obelodanil dr. Cv. Sajovic seznam kranjskih mehkužcev na podlagi Rabičeve zbirke (Izvestia Muz. društva); žalibog so slike na tabeli, ki je dodana temu seznamu, zelo slabe.

Dosedanja navodila zadoščajo za najprimitivnejši začetek, v nadaljevanju pa nameravamo prinesiti izčrnejše nav-svete. Uredništvo te rubrike bo tudi ra-do nismo odgovorilo na vprašanja za tozadevna pojasnila. (Dalje prih.)

Za našo pedagoško knjižnico.

Zopet poziv! Za centralno knjižnico UJU povereništvo Ljubljana ie zelo velike važnosti knjiga: »Die neuen Gesetze und Verordnungen auf dem Gebiete der Volksschule«. Ta ie izhajala v zvezkih in nam manikalo od 2. do 13., 14. in od 20. zvezka dalje. Tudi posamezni zvezki bi nam dobro došli.

»Vrtca« manikalo letniki I do VII., VIII., XX., XXII. in od XXV. dalje.

Tov. gosna Salaba-Vranjek ie daro-vala knjižnici 45 knjig, in sicer 18 šol-skih, 13 pedagoških ter 14 raznih drugih knjig.

Iskrena hvala!

—knjiž. Učiteljska tiskarna ie daro-vala knjižnici vse knjige, ki so izšle v njeni zbirki in jih knjižnica ni imela, vse-ga skupaj 70 knjig, in sicer 17 priroved-nih, dramatskih in pesnitev, 49 mladins-kih in 4 zbirke pesmi.

Z ozirom na velikodušni dar Uči-teljske tiskarne naši knjižnici priporo-čam vsem tovarišem in tovarišicam, da si nabavljajo vse knjige zvezke in tisko-vine pri isti.

posebej podeželske učne načrte. Razen učnih načrtov pa so še številna druga poglavja, ki v šolskem zakonu ter v šol-skih odredbah sploh zahtevajo ločenje z ozirom na podeželsko in mestno šolstvo.

Izmed takih, ločenja potrebnih po-glavij naj omenim le še eno, a to vehe-mentnega uvaževanja potrebno poglav-je, ki sega naravnost v nas, v naše celo bitje in življenje. Je to poglavje v učiteljstvu samem. Vsi smo si v svesti, »da smo v delovno-pravnem oziru homogeni masa.« Smo učiteljstvo z isto izobrazbo, z istim službenimi dolž-nostmi, vendar s preveliki-mi diferencami pri plačji (mislim tu na mlajše učiteljstvo!), ven-dar z neenako priznanimi drag. dokladami (mislim tu na poročene učiteljce!) Mislimo dalje na dražinske razrede. Na eni strani podeželski učitelji: z morda 80 ali še več učenci v razredu, s slabim šolskim ob-iskom, s šolskimi oprostitvami, z oma-rico maloštevilnih učil, z učenci malo-dane brez šolskih potrebščin, s šol-ne-naklonjenimi starši in morda celo kraj-nim šolskimi sveti, no in z milostno dobljenim stanovanjem v temni, zaduhli sobici tuiega — šola in učiteljstvo zan-čujočeva gospodarja, morda s do silni porcionirano gostilniško ali tudi no mi-losti doseženo privatno hrano — brez družbe, brez pripomočkov za nadaljno izobraževanje in morda celo brez izdat-ne opore in podpore pri šolskih obla-stih itd. (Dalje prih.)

—knjiž. Hrvatski pedagoško - knjiž-ževni zbor ie poslal knjižnici 48 knjig in sicer 22 mladinskih, 12 pedagoških in 8 raznih drugih knjig, izmed katerih so posebno pedagoške zelo dobre.

—knjiž. Tovarišica L. ie darovala VII. zvezek Knezove knjižnice.

Vsem darovalcem iskrena hvala!

Pozivam pa vse tovarišice, da sledijo vzorcu že navedenih darovalcev in pregledajo svoje knjižnice; morda naidejo kaj zase nepotrebnega, kar bi pa morlo biti za knjižnico velikega pomena. Knjižničar.

Učiteljski pevski zbor.

—pev. Na občnem zboru izvoljeni odbor pevskega zbora se ie na svoji seji dne 24. t. m. konstituiral sledeče: Načel-nik g. Bajuk Marko; tajnik tov. Zupan-čič Drago; blaginik tov. Sežun Andro; arhivar tovarišica Dekleva Nina; redite-ljica tov. Rak Zora; reditelj tov. Der-meli Mirko. Kot namestniki pa: tov. Jurko Vilko za načelnika; tovarišica Golob Adela za tajnika; tovarišica Rak Zora za blaginika; tov. Grčar Tit za arhivaria; tov. Primožič Ivan za redite-lja; tovarišica Cepuder Ljuba za redite-ljico. Vse dopise naslavljajte definitivno samo na tajnika: Zupančič Drago, Ljub-ljana, Cesta na Rožnik 5.

—pev. Prihodnji tečaj so be vršil po sklepu odbora začetkom junia t. l. Na-tančneje objavimo pravočasno. — Zu-pančič.

Splošne vesti.

— Intervencija UJU pri novem mi-nistru prosvete proti premestitvam, ki jih ie izvršil bivši minister St. Radič. Pretečeni teden ie sprejel minister prosvete g. Miša Trifunović deputa-cijo Izvršnega Odbora UJU v zadevi pre-mestitev na Hrvatskem in drugje. Gosp. minister ie pripoznal škodo, ki io troi šolstvo zaradi partizanskega premešča-nja in preganjanja učiteljstva. Obljubil ie, da takoi ustavi vse še ne izvršene premestitve. V prvi vrsti hoče popraviti vse slučaje, v katerih so zaradi parti-zanske premestitve ločeni učitelji od svojih družin. Oziral se bo pri nadaljnjih ukrepih, da ne bo šola preveč »pela med šolskim letom. Končno ie izjavil: Delovati hočemo vse dogovorno in pri-iateljsko tako, kakor nam to nalaga dolž-nost po državnih zakonih in to najbolj konvenira interesom našega naroda.

— Povereništvo UJU — Ljubljana ie obnovilo svoji protest in vlogo, ki io ie napravilo svoječasno potom Glavnega Odbora UJU na ministrstvo g. St. Ra-diča v zadevi reaktiviranja sreske-ega šolskega nadzornika Mat-ka, ker še nima polne službene dobe in ker ie bil mokoien z nepraverega položa-ja. — V drugih slučajih povereništvo ni moglo intervenirati, ker okrajna učiteljska društva, oziroma prizadeti člani